

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ.**Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης****Μάθημα: Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική και Απασχόληση****Εαρινό εξάμηνο ακαδ. έτους 2017-2018****ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ (ΥΕΣ)****Κωδικός: ΕΝΣΠ398****Διδάσκων: Νίκος Παπαδάκης****ECTS: 7****ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ-ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ****1. Αντικείμενο του Σεμιναρίου**

Αντικείμενο του συγκεκριμένου σεμιναρίου αποτελεί η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική, αλλά και οι όροι συσχέτισής της με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Στην ουσία επιχειρείται η κριτική επισκόπηση της κοινοτικής πολιτικής για την εκπαίδευση και κατάρτιση την εικοσαετία 1995- 2015, όσο και η σχέση της με τους μετασχηματισμούς στην αγορά εργασίας και την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση, με όρους πρωτόχρονης και υστερόχρονης απομίμησης.

Αφετηριακά εξετάζονται τα ιστορικά προλεγόμενα με έμφαση σε ζητήματα όπως «η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η ανάδειξη της ατζέντας του reskilling- οι εξελίξεις τη δεκαετία του 90» και «το κόστος της “μη Ευρώπης”, η οικονομία της γνώσης, οι οικονομίες κλίμακος και η ανάδυση της νέας μεταρρυθμιστικής ατζέντας για το ανθρώπινο δυναμικό (από την Λευκή Βίβλο και τα ευρωπαϊκά mega-projects στην εκκίνηση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας). Επισκοπούνται ζητήματα όπως οι μετασχηματισμοί στο ρόλο του Κράτους, η σχέση υπερεθνικότητας και κρατικής κυριαρχίας, η ανάδυση της οικονομίας της γνώσης και η ανάγκη για επιτάχυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (τη δεκαετία του 90), οι μετασχηματισμοί στην ορθολογικότητα της δημόσιας πολιτικής (με έμφαση στην ένταση της συσχέτισης πολιτικών απασχόλησης και πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης, αλλά και στον επικαθορισμό των τελευταίων από τη μακροοικονομική ατζέντα -λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων τις αναλύσεις των Γράβαρη, Cort, Pepin, Murphy, Ball και Walkenhorst). Στη συνέχεια εξετάζεται αναλυτικά η εξέλιξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την Εκπαίδευση, την Κατάρτιση και τη Δια Βίου Μάθηση (η οποία έχει επισκοπηθεί συνοπτικά στο ΥΕΠ «Δημόσιες Πολιτικές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης») από την Στρατηγική της Λισσαβόνας στην EU2020 (συμπεριλαμβάνοντας και την ανάλυση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την εκπαίδευση και την κατάρτιση). Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στον τρόπο με τον οποίο επέδρασε αφενός η προτεραιοποίηση της απασχολησιμότητας (και συνακόλουθα η οριστικοποίηση της μετάβασης από την έννοια της απασχόλησης στην έννοια της απασχολησιμότητας), αλλά και η συν-εξελισσόμενη Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση (ΕΣΑ), αρχής γενομένης από την αρχική συγκρότηση των Τεσσάρων Πυλώνων της ΕΣΑ (1997) και την εξειδίκευσή τους στις πρώτες δεκαετίες Κατευθυντήριες Γραμμές της Απασχόλησης (Κ.Γ.) του 1998 (οι οποίες εγκρίθηκαν τελικά και συμπεριελήφθησαν στα Πορίσματα του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου του 1997- Council Resolution of 15 December 1997 on the 1998 Employment Guidelines).

Προαπαιτούμενο για τη συμμετοχή στο Σεμινάριο είναι η επιτυχής παρακολούθηση του ΥΕΠ «Δημόσιες Πολιτικές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης».

2. Δομή του Σεμιναρίου

Το Σεμινάριο δομείται σε 2 κεντρικούς αλληλεπιδρώντες θεματικούς άξονες:

A. Περιεχόμενο της ευρωπαϊκής πολιτικής για την εκπαίδευση και την κατάρτιση και η σχέση της με την απασχόληση/ απασχολησιμότητα και την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση.

A.1. *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική, από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ μέχρι και την EU2020:* Οι πολιτικές προτεραιότητες και τα βασικά συστατικά της ατζέντας για το Work Programme “Education & Training 2010” της Στρατηγικής της Λισαβόνας και της ατζέντας του ET2020 της Europe2020 (ή EU2020). Δείκτες και τιμές στόχοι-κριτήρια αναφοράς (indicators & benchmarks), οριζόντιοι στόχοι, θεματικές προτεραιότητες (συμπεριλαμβανομένων και headlines targets), χρονοδιαγράμματα (time trajectories), υπο-ομάδες/κατηγορίες για την ανάλυση της μεταρρυθμιστικής προόδου και των επιδόσεων των Κ-Μ, κατανομή πόρων και δημόσιες δαπάνες για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού σε εθνικό επίπεδο (συγκριτική ανάλυση), η μακρο-οικονομική επιτήρηση των πολιτικών εκπαίδευσης-κατάρτισης και της σχέσης τους με την απασχόληση, τα Ευρωπαϊκά Έργα-Σημεία για την εκπαίδευση και κατάρτιση (European Flagship initiatives) και τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα, η ατζέντα “New Skills for new Jobs”, η πρωτοβουλία “Youth on the move”, μοντέλα και εργαλεία πρόβλεψης αναγκών σε δεξιότητες και ταξινομήσεις επαγγελματών (κυρίως με βάση τις αναλύσεις του CEDEFOP).

A.2. *Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση:* Η θεμελίωση και η εκκίνηση της εφαρμογής της. Η σχέση της με τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση (ΕΣΔΑ). Τα βασικά συστατικά της στοιχεία (π.χ. Κατευθυντήριες Γραμμές). Η εξέλιξη και οι μετασχηματισμοί της. Η σχέση της ΕΣΑ με την Κατάρτιση.

Τέλος επιχειρείται η κριτική αποτίμηση α) της ευρωπαϊκής πολιτικής για την εκπαίδευση και κατάρτιση στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισαβόνας και συνακόλουθα στο πλαίσιο της EU2020 (μέχρι σήμερα), β) της επίδρασης των μετασχηματισμών στην οικονομία, στην αγορά εργασίας και στην πολιτική οικονομία των διεθνών σχέσεων στην προαναφερθείσα πολιτική, γ) της σχέσης κοινοτικής εκπαιδευτικής πολιτικής και ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και δ) των επιπτώσεων της Μεγάλης Ύφεσης στα προαναφερθέντα .

B. Μεθοδολογία- Αρχιτεκτονική παραγωγής πολιτικής.

Η εξέλιξη της ανοικτής μεθόδου συντονισμού -OMC-, η μεταφορά πολιτικής (policy transfer) στα πεδία της εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα, το benchmarking και η κουλτούρα των δεικτών, η ενίσχυση του ρόλου της τεχνοκρατίας και η «κανονιστική υποχρέωση» απόκρισης των Κ-Μ, η στροφή στο evidence-based policy making και ο ρόλος του OECD, η διαδικασία λήψης αποφάσεων και ο ρόλος των ομάδων συμφερόντων, η συγκρότηση νέων οργάνων και δομών –π.χ. ο ρόλος του ETCG και του SGIB-, οι μηχανισμοί παρακολούθησης και συντονισμού, τα clusters, τα joint interim reports- progress reports, οι Peer Learning Activities μεταξύ των Κ-Μ, και τα νέα εργαλεία σχεδιασμού και αξιολόγησης πολιτικής (όπως το Joint Assessment Framework στην EU 2020, που συνδέει τις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις πολιτικές απασχόληση).

Εξετάζεται επίσης η κίνηση από το σχεδιασμό πολιτικής στην υλοποίηση (best practices, implementation gaps και ερμηνευτικές κλειδές), ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων, η σημερινή κατάσταση των πραγμάτων σε εκπαίδευση, κατάρτιση και στη σχέση τους με την απασχόληση όσο και η δημιουργία ταξινομήσεων και ιεραρχιών μέσα από διαδικασίες σύγκρισης εκπαιδευτικών συστημάτων και πολιτικών.

3. Θεματικές προτεραιότητες του Σεμιναρίου.

Στο πλαίσιο του Σεμιναρίου, έμφαση δίδεται α) στην ανάπτυξη και καθιέρωση του πολυπαραμετρικού «Δείκτη για την Απασχολησιμότητα» β) σε μείζονα μεταρρυθμιστικά εγχειρήματα όπως (μεταξύ άλλων) το European Qualification Framework και τα National Qualification Frameworks, το ευρωπαϊκό πλαίσιο των Βασικών Ικανοτήτων (Key Competences), η πιστοποίηση της μη τυπικής εκπαίδευσης, της άτυπης μάθησης και της επαγγελματικής εμπειρίας (όπου επιχειρείται σύγκριση μεταξύ της ευρωπαϊκής στρατηγικής και των προτάσεων αλλά και των βέλτιστων πρακτικών του OECD), γ) στην εξέλιξη της στρατηγικής για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση-VET (η προώθηση του ECVET, νέα εργαλεία π.χ. needs assessment και skills forecasting, η εξέλιξη της κατάστασης των πραγμάτων για τη VET στην Ε.Ε., η στροφή στην job-related training, ο δείκτης «Adult Skills» και ο δείκτης μέτρησης της σχέσης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχολησιμότητα- Education & training for employability κ.ά.), δ) στα ευρήματα του ELLI-Index για τα κοινωνικο-οικονομικά αποτελέσματα της μάθησης στην Ευρώπη, ε) στην εξέλιξη της πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ευρώπη (επιχειρείται μεταξύ άλλων η κριτική επισκόπηση της Bologna Process, του ρόλου της Στρατηγικής της Λισαβόνας και της EU2020, του Tuning Project και της ανάπτυξης του European Higher Education Area) και στ) στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (VET) εκτός Ε.Ε στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής γειτονίας (Δυτικά Βαλκάνια, χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης που είναι εκτός Ε.Ε. και ΕΟΧ -π.χ. Ουκρανία-, Βόρεια Αφρική, Κεντρική Ασία και Τουρκία) και ειδικότερα στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση (multilevel & multi-actor governance), στην Torino Process και στο “Skills & VET Governance” Inventory του ETF.

Επιπρόσθετα εξετάζονται θέματα όπως α) το ζήτημα της νεανικής ανεργίας, β) το φαινόμενο των Neets (young people not in education, employment or training), γ) η εξέλιξη της στρατηγικής για τη Δια Βίου Μάθηση, δ) η ανάπτυξη της ιδιότητας του πολίτη (ο δείκτης και οι μελέτες του JRC για την ιδιότητα του πολίτη-παράμετροι, κανόνες και αντινομίες), ε) οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις και το ανθρώπινο δυναμικό - HRD & capacity building- (με έμφαση σε εθνικές περιπτώσεις στην Ε.Ε., στο ρόλο του UNDP και του OECD και στη μεταφορά πολιτικής στην Κεντρική Ασία), στ) οι κοινωνικό-οικονομικές ανισότητες, το διακύβευμα της αναδιανομής και η ισότητα ευκαιριών και ο τρόπος αντιμετώπισης αυτών των ζητημάτων από την ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση και κατάρτιση.

Βασικές αναλυτικές κλειδες είναι, μεταξύ άλλων, η σχέση της πολιτικής για την εκπαίδευση και κατάρτιση με το ενωσιακό εγχείρημα, η επιδραστική σχέση μεταξύ ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και κατάρτισης και η επίδραση αυτής στην κοινοτική εκπαιδευτική πολιτική, οι μετασχηματισμοί στους όρους ένταξης της πολιτικής για την εκπαίδευση και κατάρτιση στο πλέγμα των δημόσιων πολιτικών, ο ρόλος των διακυβερνητικών και υπερεθνικών οργάνων στη διαδικασία λήψης απόφασης, η διαδικασία της «γραφειοκρατικής αλληλοδιείσδυσης» (engrenage- με βάση τη νεολοιτουργική προσέγγιση), η οργάνωση συμφερόντων (interest politics) και η μεταφορά πολιτικής (με όρους Dolowitz and Marsh) τόσο με την «εθελοντική» όσο και με την «σκληρή-ιεραρχική» (με όρους Bulmer and Padgett) διάστασή της. Σε αυτό το πλαίσιο εξετάζεται και η σχέση οικονομικής και κοινωνικής ορθολογικότητας στην μετεξέλιξη της ευρωπαϊκής πολιτικής για την εκπαίδευση και κατάρτιση όσο και στη σχέση της με την απασχόληση, όπως και οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στη σύγχρονη διαμόρφωσή της.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ- ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι φοιτητές/ φοιτήτριες να αποκτήσουν εδραία γνώση για τις όψεις, διαστάσεις, χαρακτηριστικά και παραμέτρους της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής. Να κατανοήσουν την εξελικτική επίδραση των μετασχηματισμών στην αγορά εργασίας όσο και στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση στην στρατηγική για την εκπαίδευση και κατάρτιση. Να έρθουν σε επαφή με νέες έννοιες και μεθοδολογικά εργαλεία όπως και με νέα παραδείγματα σχεδιασμού πολιτικής. Να συσχετίσουν κριτικά τη μελετούμενη πολιτική τόσο με το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης όσο και με συναφείς δημόσιες πολιτικές. Να αναπτύξουν την ικανότητα να εντάσσουν τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση και κατάρτιση, όσο και στη σχέση αυτής με την απασχόληση, στο πολιτικό και κοινωνικό συγκείμενο τους και να είναι σε θέση να τις ερμηνεύσουν. Να αναπτύξουν τη δυνατότητα εφαρμογής της πολιτικής θεωρίας στην ανάλυση της συγκεκριμένης πολιτικής. Να είναι σε θέση να αναλύουν ζητήματα μεταφοράς πολιτικής, διαδικασίας λήψης αποφάσεων, σχεδιασμού και υλοποίησης πολιτικής αλλά και μεταρρυθμιστικά εγχειρήματα τόσο σε υπερεθνικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, και να συγκρίνουν την ευρωπαϊκή κατάσταση των πραγμάτων με την κατάσταση σε άλλα περιβάλλοντα (χώρες του OECD εκτός Ε.Ε., χώρες της Κεντρικής Ασίας, ευρωπαϊκές χώρες εκτός Ε.Ε. κλπ). Μέσω της αυτενέργειας (λόγω της διερεύνησης από τους ίδιους θεματικών πεδίων) να αναπτύξουν ερευνητικές και αναλυτικές δεξιότητες αναφορικά με τη μελετούμενη πολιτική. Τέλος να εξοικειωθούν περαιτέρω με την ανάλυση δημόσιας πολιτικής (public policy analysis) όσο και με την συγκριτική δημόσια πολιτική (comparative public policy) και να αναπτύξουν δεξιότητες εφαρμογής αμφοτέρων σε συγκεκριμένα πεδία πολιτικής.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

- ✓ **Andy Green**, Professor of Comparative Social Science, Director of the ESRC-funded Research Centre LLAKES, UCL-IoE
- ✓ **Ye Liu**, Senior Lecturer, King's College

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΣΥΓΡΑΜΜΑΤΑ

- ✓ Γράβαρης, Δ. & Παπαδάκης, Ν. (επιμ.- 2005), *Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική. Μεταξύ Κράτους και Αγοράς*. Αθήνα: Σαββάλας
- ✓ Πασιάς Γ. (2015), *Συγκριτική εκπαίδευση. Τόποι και λόγοι*. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη
- ✓ Ασδεράκη, Φ. (2008), *Ευρώπη και Παιδεία*. Αθήνα: Ι Σιδέρη

ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ενεργός συμμετοχή στο σεμινάριο: 10%
- Προφορική Παρουσίαση ατομικής ή συλλογικής σεμιναριακής εργασίας (εκπονείται από το φοιτητή/φοιτήτρια σε συνεργασία με το διδάσκοντα): 30%
- Υποβολή τελικής γραπτής σεμιναριακής εργασίας (με ενσωματωμένες τις παρατηρήσεις του διδάσκοντα αλλά και τα κύρια σημεία συζήτησης στο σεμινάριο): 60%

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

1^{ος} ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Θεωρητικοί προϋποθέσεις και συσχετίσεις.

1. Το πλέγμα των δημόσιων πολιτικών: θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα.
2. Αναλύοντας την εκπαιδευτική πολιτική. Θεωρητικό πλαίσιο, προσεγγίσεις και εργαλεία
3. Αναλύοντας τις πολιτικές απασχόλησης. Θεωρητικό πλαίσιο, προσεγγίσεις και εργαλεία
4. Πολιτική θεωρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης και θεσμικό σύστημα της Ε.Ε. Εννοιολογικές διασαφήσεις και θεωρητικές προσεγγίσεις.
5. Ευρωπαϊκή πολιτική και διαδικασία λήψης αποφάσεων: Διακυβερνητικά και υπερεθνικά όργανα.
6. Μεταφορά πολιτικής: μεταξύ *policy transfer* και *policy learning*. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εννοιολογικοί προσδιορισμοί

2^{ος} ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση

7. Η διαμόρφωση- μορφοποίηση, η θεμελίωση της ΕΣΑ (1997- 1999) και η πρώτη περίοδος εφαρμογής της ΕΣΑ: Πυλώνες, Κατευθυντήριες Γραμμές (Κ.Γ.) και ΕΣΔΑ.
8. Η εξέλιξη και οι μετασχηματισμοί της ΕΣΑ και η ενσωμάτωση της στην ΕΥ2020.
9. Απασχόληση και Κατάρτιση στην ΕΣΑ.

3^{ος} ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική και απασχόληση.

10. Η σύγχρονη «ορολογία» της ευρωπαϊκής πολιτικής για την εκπαίδευση και κατάρτιση.
11. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η ανάδειξη της ατζέντας του *reskilling* τη δεκαετία του '90: Το κόστος της «μη Ευρώπης», η οικονομία της γνώσης, οι οικονομίες κλίμακος και η ανάδυση της νέας μεταρρυθμιστικής ατζέντας για το ανθρώπινο δυναμικό. Από την Λευκή Βίβλο και τα ευρωπαϊκά *mega-projects* στην εκκίνηση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.
12. Εκπαίδευση και κατάρτιση στην Στρατηγική της Λισσαβόνας (μια κριτική επισκόπηση της περιόδου 2002 – εκκίνηση “*Work Programme Education & Training 2010*”- έως 2010). I: Πολιτικές προτεραιότητες, δείκτες και τιμές στόχοι- κριτήρια αναφοράς (*indicators & benchmarks, composite indicators*), συγκριτικές «εκθέσεις προόδου» (*joint interim reports- progress reports*), προτάσεις πολιτικής και μεταρρυθμιστικό πλαίσιο.
13. Εκπαίδευση και κατάρτιση στην Στρατηγική της Λισσαβόνας II: *Clusters, αμοιβαίες μαθησιακές διαδικασίες μεταξύ των Κ-Μ (PLAs- peer learning*

activities) και ο ρόλος των ETGC (Education & Training Coordination Group) και SGIB (Standing Group on Indicators & Benchmarks).

14. Η στροφή στο evidence-based policy making (από τη Γερμανική Προεδρία του 2007 και μετά) και ο ρόλος του OECD.
15. Το benchmarking ως εργαλείο πολιτικής και η εξέλιξη της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού.
16. Η EU2020, η νέα στρατηγική για την εκπαίδευση και κατάρτιση και η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην διαμόρφωση και εξέλιξή της. Η διαδικασία λήψης αποφάσεων, η συγκρότηση νέων οργάνων, οι βασικές προτεραιότητες (headlines targets, indicators & benchmarks), τα χρονοδιαγράμματα και τα νέα εργαλεία πολιτικής.
17. Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και Απασχόληση / Απασχολησιμότητα στην EU2020: ο Δείκτης για την Απασχολησιμότητα, το Joint Assessment Framework (JAF) και ο Δείκτης των Needs.
18. Αποτίμηση της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής Πολιτικής στην EU2020 και της κατάστασης των πραγμάτων σε εκπαίδευση, κατάρτιση και απασχόληση μέχρι το 2017.
19. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (VET) και την Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (HRD) εκτός Ε.Ε και η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας I. Η Torino Process, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και το “Skills & VET Governance” Inventory του ETF.
20. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (VET) και την Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (HRD) εκτός Ε.Ε και η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας II. Μεταρρυθμιστικές τάσεις, το πρόταγμα της «εναρμόνισης» με την αγορά εργασίας και τη μακρο-οικονομική ατζέντα και η κατάσταση των πραγμάτων σε Δυτικά Βαλκάνια, χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης εκτός Ε.Ε. και ΕΟΧ, Βόρεια Αφρική, Κεντρική Ασία και Τουρκία.

4^{ος} ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: Επιμέρους ζητήματα

21. Συγκρίνοντας εκπαιδευτικά συστήματα και εκπαιδευτικές πολιτικές: Η περίπτωση του PISA (Programme for International Student Assessment) του OECD και το OECD Education GPS. Συγκρίσεις, ταξινομήσεις και πολιτική.
22. Μαθητική διαρροή: Οι παράμετροι του φαινομένου, η σχέση του με τη νεανική ανεργία και η ευρωπαϊκή στρατηγική για την αντιμετώπιση του προβλήματος.
23. Αγορά/ές εργασίας στην Ε.Ε. και προσφορά και ζήτηση σε δεξιότητες και επαγγέλματα. Η σημερινή κατάσταση των πραγμάτων και οι προβλέψεις για το 2020 και το 2025: Η Οικονομική Κρίση και η Στρατηγική «New Skills for new jobs». Το Skills forecasting του CEDEFOP.
24. Η νέα στρατηγική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (VET) και η σχέση της με την απασχόληση: Νέα εργαλεία (π.χ. διάγνωση αναγκών-needs assessment), η εξέλιξη της κατάστασης των πραγμάτων στην Ε.Ε., η στροφή στην job-related training και ο δείκτης «Adult Skills».

25. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (European Qualification Framework) και η ανάπτυξη των Εθνικών Πλαισίων Προσόντων (NQFs): Μεταρρυθμιστικά εγχειρήματα και καλές πρακτικές. Το ελληνικό “Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων” (Hellenic Qualification Framework) και η αντιστοίχιση του με το Ευρωπαϊκό.
26. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο των Βασικών Ικανοτήτων (Key Competences) και οι επιπτώσεις του σε εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις σε Κ-Μ της Ε.Ε.
27. Η ευρωπαϊκή πολιτική για τη Δια Βίου Μάθηση, η απασχόληση και η κοινωνική ενσωμάτωση: Η ευρωπαϊκή στρατηγική ΔΒΜ και η πρώτη ολοκληρωμένη ανάλυση των κοινωνικο-οικονομικών αποτελεσμάτων της ΔΒΜ με το ELLI- Index.
28. Στρατηγικές, εργαλεία και θεσμικά πλαίσια για την πιστοποίηση-αναγνώριση της μη τυπικής εκπαίδευσης, της άτυπης μάθησης και της επαγγελματικής εμπειρίας: Συγκλίσεις και αποκλίσεις στην ευρωπαϊκή περίπτωση και οι καλές πρακτικές στις χώρες του OECD.
29. Η ανάπτυξη της ιδιότητας του πολίτη. Εκπαίδευση και πολιτική κοινωνικοποίηση στην Ε.Ε.: Ο δείκτης και οι μελέτες του JRC για την ιδιότητα του πολίτη. Παράμετροι, κανόνες και αντινομίες.
30. Η πολιτική για την εκπαίδευση, κατάρτιση και ενσωμάτωση μεταναστών: Μεταξύ εκπαιδευτικής και μεταναστευτικής πολιτικής.
31. Ευρωπαϊκή πολιτική για την Ανώτατη Εκπαίδευση: Η εξέλιξη της διαδικασίας της Bologna και η σχέση της με την Στρατηγική της Λισαβόνας και την EU2020, ο ρόλος του Tuning Project, η κατάσταση των πραγμάτων σήμερα και το εγχείρημα συγκρότησης του European Higher Education Area. Μια κριτική ανασυγκρότηση.
32. Η στρατηγική του OECD για τις δεξιότητες και η ευρωπαϊκή προσέγγιση.
33. Εκπαιδευτική πολιτική και κρίση στην Εκπαίδευση διεθνώς.
34. Δημόσια Διοίκηση, διοικητικές μεταρρυθμίσεις και ανθρώπινο δυναμικό (HRD & capacity building). Εθνικές περιπτώσεις στην Ε.Ε., ο ρόλος του UNDP και του OECD και η μεταφορά πολιτικής στην Κεντρική Ασία.
35. Πρακτικά Σεμιναρίου και Κριτική Ανασυγκρότηση.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ- ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δευτερογενής.

1.1. Ξενόγλωσση

- Babos, P., Lubyova, M., Studená, I. (2015), *Lifelong Learning is a growing factor in employability. Policy Brief*. Friedrichshafen: LLLightinEurope Research Consortium.
- Ball, St. (1997), Policy Sociology and Critical Social Research: A Personal Review of Recent Education Policy and Policy Research, in *British Educational Research Journal*, Vol. 23, No. 3, pp. 257-274.
- Ball, St. (1998), Big Policies/Small World: An introduction to international perspectives in education policy, in *Comparative Education*, Volume 34, Issue 2, 1998, pp. 119-130.
- Ball, St. (2013), *Politics and Policy making in education. Explorations in political sociology*. London & N.Y.: Routledge.
- Baun, M. (1996), *An Imperfect Union: The Maastricht Treaty and the New Politics of European Integration*. Boulder/ Colorado: Westview Press.
- Bjornavold, J. & Coles, M. (2008) *Governing education and training; the case of qualifications frameworks*. Thessaloniki: CEDEFOP.
- Bleiklie I. (2001), Towards European Convergence of Higher Education Policy?, in *Higher Education Management* Vol. 13, No. 3.
- Brenner, N. (1998), [Global cities, glocal states: global city formation and state territorial restructuring in contemporary Europe](#), in *Review of International Political Economy*, 5 (1), Spring 1998, pp. 1- 37
- Brenner, N. (1999), Globalisation as Reterritorialisation: The Re-scaling of Urban Governance in the European Union, in *Urban Studies*, 36 (3), pp. 431- 451.
- Brine, J. (2006), Lifelong learning and the knowledge economy: those that know and those that do not—the discourse of the European Union, in *British Educational Research Journal*, Volume 32, Issue 5, pp. 649-665.
- Bologna Working Group (2005), *A Framework for Qualifications of The European Higher Education Area*. Copenhagen, February 2005.
- Borrás, S. & Radaelli, C.M. (2010) *Recalibrating the Open Method of Coordination: Towards Diverse and More Effective Usages*. Report no 7. Stockholm: Swedish Institute for European Policy Studies (SIEPS). Available online at: www.sieps.se/sites/default/files/2010_7.pdf
- Bulmer, S. (1997), New institutionalism, the single market and EU governance of the E.U., in *ARENA Working Papers*, no 97/25.
- Campbell, M. (2012), *Skills for Prosperity? A Review of OECD and Partner Country Skill Strategies*, published by the Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies at: <http://www.llakes.org>.
- CEDEFOP (2014a), *Terminology of European Education and Training Policy*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Charlton, B. G. & Andras, P. (2002), Auditing as a tool of public policy, in *European Political Science*, 2 (1), pp. 24-35.
- Chiang, T.-H (2014), Pursuing Ideology or Conforming Reality: Why does Education Shift its Function from Equity to Competitiveness in the Era of Globalization?, in P. Calogiannakis, K.G. Karras, Ch. C. Wolhuter, T.-H. Chiang, M. Tendo (eds), *Crisis in Education. Modern Trends and Issues*. Nicosia: HM Studies & Publishing, pp. 31- 43.
- Copeland, P. (2012), Conclusion. The Lisbon Strategy. Evaluating success and understanding failure, in P. Copeland & D. Papadimitriou (eds), *The EU's Lisbon*

Strategy. Evaluating success and understanding failure. Palgrave- Macmillan, pp. 229- 237.

- Corbett, A. (2005) *Universities and the Europe of knowledge: ideas, institutions and policy entrepreneurship in European Community higher education policy, 1955-2005.* Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- Cort, P. (2009), The EC Discourse on Vocational Training: How a ‘Common Vocational Training Policy’ Turned into a Lifelong Learning Strategy, in *Vocations and Learning*, 2 (2), July 2009, pp 87-107.
- Curaj, A, Scott, P, Vlasceanu, L & Wilson, L (eds- 2012), *European higher education at the crossroads: between the Bologna Process and national reforms.* Dordrecht: Springer.
- Dale, R (2010) *Constructing Universities’ Responses to Europe’s Lisbon Agenda: the Roles of the European Commission in Creating the Europe of Knowledge* published by the Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies at: <http://www.llakes.org>.
- de la Porte, C., Pochet, P., Room, G. J. (2001), Social benchmarking, policy making and new governance in the EU, in *Journal of European Social Policy*, 11 (4), pp. 291-307.
- De Wit. K. (2003), The Consequences of European Integration for Higher Education, in *Higher Education Policy* 16, pp. 161–178.
- De Wit, K. Verhoeven, J. (2001), *The higher education policy of the European Union: - with or against the member states?*, Pergamon.
- Dede, I. & Papadakis, N. (2014), The Hellenic Qualifications Framework (HQF) & its referencing to the European Qualifications Framework (EQF), Presentation in the 24th EQF AG Meeting. Louvain: EQF AG, 27/2/104.
- Drakaki, M., Papadakis, N., Kyridis, A. & Papargyris A. (2014), Who’s The Greek Neet? Parameters, Trends and Common Characteristics of a Heterogeneous Group, in *International Journal of Humanities and Social Science*, 4 (6), April 2014, pp. 240- 254.
- Ertl, H. & Phillips, D. (eds- 2004), *Implementing European Union Education & Training Policy.* Kluwer Academic Publishers.
- Ertl H. & Phillips, D. (2006), Standardization in EU education and training policy: findings from a European research network, in *Comparative Education*, Volume 42, Issue 1, pp. 77-91.
- Gameiro, M. (2011), Contribution of Education and Training to the Europe 2020 Strategy, Presentation in the 31st Meeting of the Standing Group on Indicators and Benchmarks (Brussels 16-17 June 2011). Brussels: E.C. DG EAC, Directorate A - Lifelong learning: horizontal policy issues and 2020 strategy
- Gibb, A., Haskins, G., & Robertson, I. (2013), Leading the entrepreneurial university: Meeting the entrepreneurial development needs of higher education institutions, in A. Altmann & B. Ebersberger (eds), *Universities in Change. Managing Higher Education Institutions in the Age of Globalization.* New York: Springer , pp. 9-45
- Gonzalez, J. & Wagenaar, R. (eds-2008), *Universities contribution to the Bologna Process. An introduction.* Bilbao: Publicaciones de la Universidad de Deusto & Tuning Project.
- Gornitzka, A. (2006), *The Open Method of Coordination as practice. - A watershed in European education policy?* Oslo, Centre for European Studies, University of Oslo.
- Gravaris, D. & Papadakis, N. (2002), Educational Policy beyond consensus-reductionism . Do we need a new educational- policy-researching-paradigm in the context of “market-driven” educational systems?, Presentation in the XXth CESE Conference. London: University of London/ IoE, July 19 2002.

- Green, A. (2012), *Skills for Competitiveness. Country Report for United Kingdom*. Paris: OECD.
- Green, A., Janmaat, J. G. and Han, C. (2009), *Regimes of Social Cohesion*. London: Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies (LLAKES). Available online at: <http://www.llakes.org.uk>.
- Green, F. and Henseke, G. (2014), *The Changing Graduate Labour Market: Analysis Using a New Indicator of Graduate Jobs*, published by the Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies at: <http://www.llakes.org>.
- Green, A., Mostafa, T. and Preston, J. (2010), *The Chimera of Competitiveness: Varieties of Capitalism and the Economic Crisis*. Research paper. London: LLAKES/ IoE.
- Grek, S. & Lawn, M. (2009), A Short History of Europeanizing Education. The New Political Work of Calculating the Future, in *European Education*, 41 (1), pp. 32–54.
- Halasz, G. (2013), European Union: the strive for smart, sustainable and inclusive growth, in Y. Wang, (ed.), *Education policy reform trends in G20 members*. Berlin, Heidelberg: Springer, pp. 267- 286.
- Halpin D. & Troyna, B. (1995), The Politics of Education Policy Borrowing, in *Comparative Education*, Vol. 31, No. 3 (Nov., 1995), pp. 303-310
- Hargreaves, D.H, (2004) *Learning for Life - The Foundation of Lifelong Learning*.. Bristol: The Policy Press.
- Heinemann, K. (1991), Education and the internal market, in *European Education*, 23 (2), pp. 69- 76.
- Holman, O. & Van der Pijl, K. (1996), The capitalist crisis in the E.U., in G. Kourvetaris & A. Moschonas (eds), *The impact of European Integration: Political, sociological and economic changes*. Westport: Praeger, pp. 55- 74.
- Hoskins, B. & Deakin Crick, R. (2008), *Learning to Learn and Civic Competences: different currencies or two sides of the same coin?*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Hudson, C. (2010), Global Cities, in B. S. Turner (ed.), *The Routledge International Handbook of Globalization Studies*. N. Y: Routledge, pp. 429- 446.
- James, L. (2011) *Economic development and skills policy*, published by the Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies at: <http://www.llakes.org>.
- James, L., Guile, D., and Unwin, L. (2011) *From learning for the knowledge-based economy to learning for growth: re-examining clusters, innovation and qualifications*, published by the Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies at: <http://www.llakes.org>.
- Kalogiannaki, P. & Karras, K. (eds-2015), *Crisis in Education Modern Trends and Issues*. HM Studies & Publishing Ltd.
- Kazamias, A. (1996), Greek Paideia in Modern and Neo-Modern Europe. Comparative Perspectives and Prospects, Presentation in the *17th CESE Conference*. Athens: October 1996.
- Keating A., Benton T. & Kerr, D. (2011), Tracing the trends and transitions in young people's citizenship practices: what are the implications for researching citizenship and citizenship education?, in *Educational Research*, 53:2, 223-235.
- Keeling, R. (2006), The Bologna Process and the Lisbon Research Agenda: the European Commission's expanding role in higher education discourse, in *European Journal of Education*, Vol. 41, No. 2, 2006, pp. 203-223.
- Kok, W. & High Level Group (2004), *Facing the challenge: the Lisbon Strategy for growth and development*.
- Krugman, P. (1994), Competitiveness: A dangerous Obsession, in *Foreign Affairs*, 73 (2).

- Kymlicka, W. (1995), *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford: Oxford University Press.
- Kymlicka, W. & Norman, W. (2000), Citizenship in Culturally Diverse Societies: Issues, Contexts, Concepts, in W. Kymlicka & W. Norman (eds), *Citizenship in diverse societies*. Oxford: Oxford University Press, pp. 1- 43
- Kyridis, A., Papadakis, N., Fotopoulos, N., Chronopoulou A. & Zagkos. Ch. (2011), Filling in the Implementation Gap? Problems in the Greek Educational System and Policy - An Evidence-based Explanatory Framework and Critical Reflections, in *Current Issues in Education (CIE)*, 14 (3), December 2011, pp. 1- 19
- Lane, J.- E. & Ersson, S. (2000), *The new institutional politics*. London- N.Y.: Routledge.
- Lavdas, K., Papadakis, N., Gidarakou, M. (2006), Policies and Networks in the Construction of the European Higher Education Area, in *OECD: Higher Education Management and Policy*, vol. 18, n°. 1, pp. 129-139.
- Lavdas, K., Papadakis, N. & Rigopoulou, Y. (2012), Learning Organizations and Policy Transfer in the EU: Greece's State Scholarships Foundation in a Reform-resistant Context, in *Journal of Education and learning*, 1 (2), pp. 95- 10
- Lundvall, B. A., & Lorenz, E. (2012), From the Lisbon strategy to Europe 2020, in N. Morel, B. Palier & J. Palme (eds), *Towards a Social Investment Welfare State: Ideas, Policies and Challenges*. Bristol: The Policy Press, pp. 333-352.
- Magalhães A. & Stoer St. (2003), Performance, Citizenship and the Knowledge Society: A new mandate for European education policy, in *Globalisation, Societies and Education*, Volume 1, Issue 1, 2003.
- Matsaganis, M. (2011). The welfare state and the crisis: the case of Greece, in *Journal of European Social Policy*, 21(5), pp. 501-512.
- McBride, V. (2004), National Qualification Frameworks: a part of the policy landscape, in *ETF Magazine*, no. 2, November 2004.
- Moutsios, St. (2013), The de-Europeanization of the university under the Bologna Process, in *Thesis Eleven* , 119 (1), pp. 22- 46.
- Mouzelis N. (1991), *Back to sociological theory*. London: Macmillan.
- Neave, G. (1988), Education and Social Policy: demise of an ethnic or change of values?, in *Oxford Review of Education*, 14 (3), pp. 273- 283.
- Nordin, A. (2011), Making the Lisbon Strategy Happen: a new phase of lifelong learning discourse in European policy? in *European Educational Research Journal*, 10 (1), pp. 11- 20.
- Novoa, A & deJong-Lambert, W. (2003), The education of Europe: apprehending EU educational policies, in D. Phillips & H. Ertl (eds) *Implementing European Union education and training policy. A comparative study of issues if four Member States*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, pp. 41-72.
- Olssen, M., Codd, J. & O' Neill, A. M. (2004), *Education Policy: Globalization, Citizenship and Democracy*. London: Sage.
- Papadakis, N. (1998), European Educational Policy and the challenges of the post-industrial society, in P. Alheit, H. S. Olesen & S. Papaioannou (eds), *Education, Modernization and Peripheral Community*. Roskilde: R.U.C., pp. 11-51.
- Papadakis, N. (2009), Towards a new LLL Paradigm? EU Policy on Key Competences and Reskilling: Facets and Trends, in *Bulgarian Journal of Science and Educational Policy (BJSEP)*, 3 (1), pp. 29-38.
- Papadakis, N. (2009b), EU Policy Initiatives on Creativity & Reskilling: The EU "Key Competences" Framework, the European Year on Innovation and Creativity and their Policy Implications, in *Creative Personality (Radosa Persorilba)*, vol. VII. Riga: RTTEMA, pp. 214-219.
- Papadakis, N. (2015), Human Resource Development within Public Administration: Civil Servants' Capacity Building-Reskilling towards an Ethical

- Behavior and an Effective Daily Practice in PA, in *Asian Journal of Humanities and Social Sciences*, 3 (3), December, 2015, pp. 502- 514
- Papadakis, N. (2016), “Against the day”? The current EU policy on VET and HRD and remarks on the state of play in the EU Member States, paper presented in the *ERASMUS + E-lios project Conference, titled “Education in Eastern Europe”*. Patras: 13- 14/2/2016.
 - Papadakis, N. in cooperation with M. Drakaki, A. Papargyris, V. Dafermos, M. Basta, P. Theodorikakos, P. Pandis, A. Kyridis (2017), “*Painted from life....” A disengaged youth? Young people and NEETs in a devastated country*. Published by the UCL- IoE/ Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies (LLAKES). London: UCL- IoE/ LLAKES Research Centre (Research papers Series no 59).
 - Papadakis, N. & Drakaki, M.(2016), From the cradle to the grave? European Policy on LLL, Reskilling and employability within the EU2020, in Y. Espina (ed), *Images of Europe. Past, Present, Future (ISSEI 2014 Conference Proceedings)*. Porto: Universidade Catolica Editora, pp. 171- 185.
 - Papadakis, N. & Kyridis, A (2016), Not happy at all or where Education seems unable to succeed: Recession, youth unemployment and Neets in Greece, in K. Karras, M. Sakellariou, A. Padiaditis & M. G. Drakakis (eds), *Pegadogy of Happiness. Towards an unconventional school* Conference Proceedings. Rethymnon: University of Crete, Pedagogical Department/ C.R.S.H.E.T.P. & G.S.E.H., N.U.T.N., T.A.S.E., pp. 93- 112.
 - Papadakis, N., Kyridis, A., Drakaki, M. & Ziontaki, Z. (2016), Prometheus Bound? Facets of the ongoing economic crisis’ impact on the Greek Higher Education and the academic life”, in A. Konik (ed.) *The influence of economic crisis on academic life*. Krakow: Krakow Andrzej Frycz Modrzewski University (under publication).
 - Papadakis, N., Kyridis, A. & Papargyris, A. (2015), Searching for absents: The State of things for the Neets (young people Not in Education, Employment or Training) in Greece. An overview, in *Journal of Sociological Research*, 6 (1), pp. 44- 75.
 - Papadakis, N., Kyridis, A., & Tsakanika, Th. (2012), Higher Educational Policy, Interest Politics and Crisis Management: Facets and aspects of the Greek case within the EHEA, *International Education Studies*, vol. 5, no. 3, June, p.p. 86- 97.
 - Papadakis, N., & Rava N. (2012), *Comparative Review on International Trends. Recommendations for Capacity Building for the Academy Of Public Administration of Kazakhstan*, Astana Kazakhstan: The European Union’s EuropAid programme Civil Service Reform and Modernisation of the Government of Kazakhstan (CSR).
 - Papadakis, N. & Tsakanika, Th. (2006), Towards the region? The Higher Education Policy Agenda and the stake of regionalisation, in *European Legacy*, 11 (4), pp. 289-297.
 - Pepin, L. (2007), The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective, in *European Journal of Education*, 42 (1), pp. 121-132.
 - Policy Observatory for Lifelong Learning and Employability/ POLE (2003), *Final Report. Executive Summary*. Brussels: POLE, MENON & Education and Culture.
 - Popkewitz T. S. (1988), Educational Reform: Rhetoric, Ritual and Social Interest, in *Educational Theory*, 38 (1), Winter 1988, pp. 5- 29
 - Popkewitz T. (1991), *A political sociology of educational reform*. New York: Columbia Un. Press.
 - Powell, J. J., Bernhard, N., & Graf, L. (2012), The emergent European model in skill formation. Comparing higher education and vocational training in the

- Bologna and Copenhagen processes, in *Sociology of Education*, 85 (3), pp. 240-258.
- Pepin, L. (2007), The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective, in *European Journal of Education*, Volume 42, Issue 1, pp. 121-132.
 - Phillips, D. & Economou A. (1999), Conducting Research into European Union Education and Training Policy, in *Compare*, Vol. 29, Iss. 3.
 - Radaelli C. (1999), *Technocracy in the European Union*. London: Longman.
 - Rava, N. (2011), *The use of competencies in performance appraisal, training and career development*. Bratislava: UNDP BRC & RCPAR
 - Rangelov, S. (2011), Eurydice. Recent activities and publications, Presentation in the *Standing Group on Indicators & Benchmarks (SGIB) Meeting*. Brussels, 10-11 October 2011.
 - Rifkin, J. (2003) Rethinking the Future of Employment in the E.U., Presentation in the *European Conference on "The future of work. Key challenges for the European Employment Strategy"*, Athens, 13- 14 February 2003.
 - Rizvi, F. & Lingard, B. (2010), *Globalizing education policy*. N.Y.: Routledge.
 - Rodrigues, M. J. (2008), Preface, in M. J. Rodrigues (ed.), *Europe, globalization and the Lisbon agenda*. Cheltenham, UK- Northampton, MA USA: Edward Elgar, pp xi- xiii
 - Saavala, T., Vass, V., Faltyn, T., Van Woensel, Papadakis, N., Svecnik Birkvad E. and Psifidou E. (2010) *Assessment of Key Competences*. Brussels: E.C./ DG EAC
 - Scheerens, J. & Hendriks, M. (eds- 2002), *Benchmarking the quality of education*. E.C.- SOCRATES.
 - Schuller, T. (2007), OECD/ CERI work on Evidence informed policy research, in EU2007DE, Presentation in the *EU Conference on "Knowledge for Action"*. Frankfurt, 28-30 March 2007.
 - Schütz, G., Ursprung, H. W., Woessmann, L. (2005), *Education policy and equality of opportunity*, IZA Discussion Papers, No. 1906.
 - Soriano, F. H. & Mulatero, F. (2010), Knowledge Policy in the EU: From the Lisbon Strategy to Europe 2020, in *Journal of the Knowledge Economy*, 1 (4), pp. 289–302
 - Stiglitz J. (2002), *Globalization and Its Discontents*. New York: Norton.
 - Sursock, A. & Smidt, H. (2010), *Trends 2010: A decade of change in European Higher Education*. Brussels: European University Association
 - Teague, P. (1995), Europe of the regions and the future of national systems of industrial relations, in A. Amin & J. Tomaney (eds.), *Behind the myth of European Union: Prospects for cohesion*. London: Routledge, pp. 149- 173.
 - Teichler, U. (2004), The changing debate on internationalisation of higher education, in *Higher Education*, 48:pp. 5-26.
 - Tessaring, M. & Wannan, J. (2004), *Vocational Education and Training- Key to the future. Lisbon- Copenhagen- Maastricht: mobilizing for 2010 (CEDEFOP synthesis of the Maastricht Study)*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
 - Torres, M. & Ruiz, M. (2013), Techno-Euphoria as a Visa for Neoliberal/Neoconservative Capitalism's Invasion of Academia: the Case of Digital Measures, in *Academia*, Vol. 3, No. 1.
 - Tracy, M. & Tracy- Dills, P. (1999), Education and Social Welfare Policy, in M. Midgley, M.B. Tracy, M. Livermore (eds), *The Handbook of Social Policy*. London: Sage, pp. 331- 347.
 - Tsebelis, G. & Garret, G. (2000), The institutional foundations of intergovernmentalism and supranationalism in the EU, in *International Organization*, 55 (2), pp. 357- 390.

- Turbin, J. (2001), Policy borrowing: lessons from European attempts to transfer training practices, in *International Journal of Training and Development*, no. 5, pp. 96-111.
- Veiga, A. & Amaral, A. (2009), Policy Implementation Tools and European Governance, in A. Amaral, G. Neave, Ch. Musselin, P. Maassen (eds), *European Integration and the Governance of Higher Education and Research* (Higher Education Dynamics Book-series Vol. 26). Dordrecht, Heidelberg, London, New York: Springer, pp. 133- 157.
- Voegtle, E., Knill, Ch., Dobbins, M. (2011), To what extent does transnational communication drive cross-national policy convergence? The impact of the Bologna-process on domestic higher education policies, in *Higher Education*, 61, pp.77-94.
- Walkenhorst, H. (2008), Explaining change in EU education policy, *Journal of European Public Policy*, Vol. 15, No 4, June, pp. 567-587.
- West, J. (2012), *The Evolution of European Union Policies on Vocational Education and Training*. London: Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies (LLAKES). Available online at: <http://www.llakes.org/wp-content/uploads/2012/04/34.-West-final.pdf>
- Wintle, M. (ed.- 2000), *Culture and Identity in Europe*. Aldershot: Ashgate publs.
- Wößmann, L. (2008), Efficiency and equity of European education and training policies, in *International Tax and Public Finance*, Volume 15, Issue 2, pp. 199-230.

1.2. Ελληνόγλωσση

- Γούλας, Β. (2007), *Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική*. Αθήνα: Ατραπός, 2007.
- Γράβαρης, Δ. (2005), Από το κράτος στο κράτος. Ορθολογικότητα και κανόνες νομιμοποίησης στην εκπαιδευτική πολιτική, στο Δ. Γράβαρης & Ν. Παπαδάκης (επιμ.), *Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική μεταξύ Κράτους και Αγοράς*. Αθήνα: Σαββάλας, σσ. 27-50.
- Γράβαρης, Δ. & Παπαδάκης, Ν. (2003), Δια - Βίου Εκπαίδευση: Η Αναγγελία μιας Μετατόπισης: «Καταγωγή», σημασιακοί μετασχηματισμοί και παραδείγματα πολιτικής, στο Σ. Μπουζάκης (επιμ.), *Η Παιδεία στην Αυγή του 21^{ου} Αιώνα: Ιστορικο-Συγκριτικές Προσεγγίσεις* (Πρακτικά του 2ου Διεθνούς Συνεδρίου του Εργαστηρίου Ιστορικού Αρχείου Νεοελληνικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα, 4-6 Οκτωβρίου 2002, σε μορφή CD-ROM). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών, 2003, σσ.1-12.
- Cowen, R. (2001), Το αγγλικό Πανεπιστήμιο στην εποχή της ύστερης νεωτερικότητας, στο Δ. Ματθαίου (επιμ.), *Το πανεπιστήμιο στην εποχή της ύστερης νεωτερικότητας*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών- Εργαστήριο Συγκριτικής Εκπαίδευσης, σσ. 91-116.
- Green, A. (2010), *Εκπαίδευση και συγκρότηση του κράτους: η ανάδυση των εκπαιδευτικών συστημάτων στην Αγγλία, στη Θαλλία και στις ΗΠΑ*, μτφ Παναγιώτης Γ. Κιμουρτζής. Αθήνα: Gutenberg
- Δρακάκη, Μ. (2016), Το διακύβευμα της νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για τη Δια Βίου Μάθηση στο πλαίσιο της Στρατηγικής “Europe 2020” (2010-2014). Πρακτικά του 9^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος σε συνεργασία με την Παιδαγωγική Σχολή του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με θέμα «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας / Φλώρινα, 28-30 Νοεμβρίου 2014 (υπό δημοσίευση)
- Drucker, P. (2000)- μτφ. Δ. Γ. Τσαούσης, *Μετακαπιταλιστική Κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.

- Καζάκος, Π. (2007), Μεθοδολογικός πλουραλισμός και διεπιστημονικότητα στις ευρωπαϊκές σπουδές, στο Μ. Τσινισιζέλης & Ν. Μαραβέγιας (επιμ.), *Νέα Ε.Ε. Οργάνωση και Πολιτικές*. Αθήνα: Θεμέλιο, σσ. 25- 56.
- Καζαμιάς Α. (1995), Νέο- ευρωπαϊκός εκσυγχρονισμός και εκπαίδευση. Διαλογισμοί και Πολιτικές στη φαντασιακή Ευρώπη, στο Α. Καζαμιάς- Μ. Κασσωτάκης (επιμ.), *Ελληνική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Σείριος, σσ. 550- 586.
- Καζαμιάς, Α. (2016), [Πολιτειακή Παιδεία του Πολίτη, Θεμέλιο της Δημοκρατίας](#), στην *Αυγή (Ενθετο «Παιδεία και Κοινωνία»)*, φ. της 1^{ης} Μαΐου 2016.
- Καζαμιάς Α., & Πετρονικολός, Λ. (2003), Εισαγωγή, στο Α. Καζαμιάς & Λ. Πετρονικολός (επιμ.), *Παιδεία και Πολίτης. Η Παιδεία του πολίτη της Ελλάδας και του κόσμου*. Αθήνα: Ατραπός 2003, σσ. 9- 24
- Λάβδας, Κ. (1999), Η πολυπολιτισμικότητα και η θεωρητική κληρονομιά του Εθνικού κράτους, στο *Επιστήμη και Κοινωνία*, 2-3, Αθήνα: Σάκκουλας, σσ. 27- 51.
- Λάβδας, Κ. (2004), *Συμφέροντα και πολιτική. Οργάνωση συμφερόντων και πρότυπα διακυβέρνησης*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Λάβδας, Κ. (2005), Πολιτική Ανάλυση, εκπαιδευτική πολιτική και ομάδες συμφερόντων, στο Δ. Γράβαρης & Ν. Παπαδάκης (επιμ.), *Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική μεταξύ Κράτους και Αγοράς*. Αθήνα: Σαββάλας, σσ. 61-87.
- Λάβδας, Κ. (2005β), Πολιτική αρχιτεκτονική και συλλογικότητες στον φιλελεύθερο ρεπουμπλικανισμό: Κανονιστική θεωρία και πολιτική ανάλυση, στο Κ. Λάβδας & Δ. Χρυσόχου (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Πολιτική Θεωρία*. Αθήνα: Σιδέρης, σσ.39- 106.
- Λάβδας, Κ. (2012), Πέρα από τον πλουραλισμό; Μετα-εθνικές οδύσσειες χωρίς Ιθάκη, Πρόλογος στο W. Kymlicka, *Πολυπολιτισμικές οδύσσειες*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης, σσ. 15- 28.
- Λάβδας, Κ. (2013), Πολιτική Παιδεία και Πολιτικοποίηση: Μια παραδόξως δύσκολη Σχέση, στο *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, τεύχ. 20- 21, Άνοιξη- Φθινόπωρο 2013, σσ. 47-64.
- Μαραβέγιας, Ν. & Τσινισιζέλης Μ. (επιμ.), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση. Οργάνωση και Πολιτικές, 50 χρόνια*, Αθήνα, Θεμέλιο, 2007, σσ. 755-780
- Ματθαίου, Δ. (2001), Συγκριτική Σπουδή των εκπαιδευτικών τάσεων: οι επιστημονικές παραδοχές της κλασσικής ιστορικής προσέγγισης και η σημασία τους στην εκπαιδευτική πολιτική, στο Σ. Μπουζάκης (επιμ.), *Συγκριτική Παιδαγωγική ΙΙΙ. Θεωρητικά και μεθοδολογικά προβλήματα και σύγχρονες τάσεις στη διεθνή εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg, σσ. 187- 206
- Murphy, M. (2005), Πετρέλαιο, ύφεση και η αναζήτηση της Ευρωπαϊκής Πρωτοπορίας, στο Δ. Γράβαρης & Ν. Παπαδάκης (επιμ.), *Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική μεταξύ Κράτους και Αγοράς*. Αθήνα: Σαββάλας, σσ. 112- 134.
- Μούτσιος Σ. (2008), Η «κρίση της δημοκρατίας, η εκπαιδευτική πολιτική στην Ευρώπη και η αγωγή του πολίτη, στο *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, τεύχ. 10, Απρίλιος 2008, σσ. 47- 69.
- Nugent, N. (2004), *Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ε.Ε.* Αθήνα: Σαββάλας.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο/ Γκόβαρης, Χ. & Ρουσσάκης, Ι. (2008), *Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Π.Ι.. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.pi-schools.gr/programs/epim_stelexoi/epim_yliko/book6.pdf
- Παντίδης, Σ. & Πασιάς, Γ. (2003), *Ευρωπαϊκή διάσταση στην Εκπαίδευση. Όψεις, διαστάσεις, προβληματισμοί*, τομ. Α'. Αθήνα: Gutenberg.
- Παπαδάκης, Ν. (2003), *Εκπαιδευτική Πολιτική: Η εκπαιδευτική πολιτική ως κοινωνική πολιτική (;)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παπαδάκης, Ν. (2005), *Μεταξύ δυναμικότητας και αναγκαιότητας: Όψεις του πλαισίου των πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα*. Αθήνα: EQUALITY Consortium.

- Παπαδάκης, Ν. (2006), *Προς την «Κοινωνία των Δεξιοτήτων»; Τα όρια της υπερεθνικότητας, το διακύβευμα της απασχολησιμότητας και οι πολιτικές κατάρτισης*, Αθήνα: Σάκκουλα & Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου.
- Παπαδάκης, Ν. (2007), “Αυτό ήταν λοιπόν...;” Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική, κατάρτιση και Στρατηγική της Λισσαβόνας. Πέρα από την αρχή της επικουρικότητας», στο Μ. Τσινισιζέλης & Ν. Μαραβέγιας (επιμ.), *Νέα Ε.Ε. Οργάνωση και Πολιτικές*. Αθήνα: Θεμέλιο, σσ. 755-780.
- Παπαδάκης, Ν. (2007/2008), Μέλι στο Ξυράφι. Σημειώσεις για τη διακυβεύσιμη ατζέντα των πολιτικών εκπαίδευσης, κατάρτισης, πόρων στην Ευρώπη και τις «εστίες» μίας ανέκκλητης κρίσης, στο *Κοινωνικό Κέντρο*, τ.χ. 2-3, Οκτώβριος 2007-Μάρτιος 2008, σσ.169-193.
- Παπαδάκης, Ν. (2008), Σημειώσεις στις εκβολές μιας άρνησης: το ιρλανδικό δημοψήφισμα, στον *Economist (ελληνική έκδοση)*, τευχ. 54, 28 Αυγούστου 2008.
- Παπαδάκης, Ν. (2009β), Η ενωσιακή διαδικασία στο σταυροδρόμι της κρίσης: Επισημάνσεις για τους όρους συγκρότησης της ευρωπαϊκής στρατηγικής μετά τη Λισαβόνα, στο Δ. Κ. Ξενάκης & Θ. Πελαγίδης (επιμ.), *Παρεμβάσεις για την Ευρώπη*. Αθήνα: Παπαζήσης, σσ. 169-174.
- Παπαδάκης, Ν. (2011), Το μέλλον διαρκεί πολύ (?). Προκλήσεις και προτεραιότητες για την εκπαιδευτική πολιτική στην Ευρώπη της κρίσης, στο Ν. Παπαδάκης & Ν. Χανιωτάκης (επιμ.), *Εκπαίδευση, Κοινωνία και Πολιτική*. Αθήνα: Πεδίο, σσ. 932-939.
- Παπαδάκης, Ν. (2013), Οι Neets στην Ευρώπη: Συγκλίσεις, αποκλίσεις και οι ερμηνευτικά προσπελάσιμες όψεις του φαινομένου, στο Ν. Παπαδάκης (επιμ.), *Βαρόμετρο Απόντων: οι NEETs (Young People Not in Education, Employment or Training) στην Ελλάδα*. Αθήνα: Σιδέρης, σσ. 15-75.
- Παπαδάκης, Ν. (2013β), *Κριτική θεώρηση διεθνούς εμπειρίας για την πιστοποίηση μη τυπικής και άτυπης μάθησης και επαγγελματικών προσόντων και σύνδεση με το ελληνικό περιβάλλον. Διεθνείς καλές πρακτικές και προκλήσεις*. Παραδοτέο 1. Αθήνα: ΕΟΠΠΕΠ, Αύγουστος 2013.
- Παπαδάκης, Ν. (2016), *Η ανέκκλητη ειμαρμένη. Ευρωπαϊκή Πολιτική Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Κοινωνική Ενσωμάτωση και Απασχόληση: Η εικοσαετία των μετασχηματισμών (1995- 2015)*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης
- Παπαδάκης, Ν. (2016β), Δημόσιες Πολιτικές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Για τις επιστημολογικές και μεθοδολογικές συνιστώσες του πεδίου και την ευρωπαϊκή κατάσταση των πραγμάτων, στο Α-Ι. Δ. Μεταξάς (επιμ.), *Πολιτική Επιστήμη: Διακλαδική και Κριτική Προσέγγιση της Πολιτικής Πράξης (Δεκάτομο Έργο). Τόμος ΙΧ: Πολιτική Μεθοδολογία*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης & Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2016, σσ. 287- 322.
- Παπαδάκης, Ν. (2016γ), Πλοηγώντας στα αδιέξοδα: Η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και η κατάσταση των πραγμάτων στην ελληνική εκπαίδευση και κατάρτιση. Μεταξύ ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής ενσωμάτωσης?, στο Σπ. Πανταζής, Ε. Μαρακή, Μ. Καδιανάκη, Εμ. Μπελαδάκης (επιμ.), *Το σύγχρονο σχολείο μέσα από το πρίσμα των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών (Πρακτικά 1^ο Πανελλήνιου Συνεδρίου)*. Ηράκλειο: εκδ. Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών/ ΙΑΚΕ, σσ. 62-93
- Παπαδάκης, Ν. (2016δ), Εργαλεία Πολιτικής και πολιτικές προτεραιότητες για την συσχέτιση εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης στη νέα ευρωπαϊκή στρατηγική, στο Κ. Φασούλης, Γ. Ρουσσάκης, Α. Σαμαρά, Εμ. Φυριπής, Γ. Πασιάς (επιμ.). *Ανιχνεύοντας το Εκπαιδευτικό Τοπίο* (Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Δ. Ματθαίου). Αθήνα: εκδ. Παπαζήση, 2016, σσ. 91- 120.
- Παπαδάκης, Ν. & Διαμαντάκη Ε. (2007), Οι Πολιτικές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (VET) στον Αστερισμό της Λισσαβόνας: Μία εισαγωγική επισκόπηση των όρων (ανα)συγκρότησής τους, στο *Επιστήμες Αγωγής*, τεύχ. 4, 2007, σσ.143-150.

- Παπαδάκης, Ν. & Δρακάκη, Μ. (2014), Γνώση ή Δεξιότητες; Το Εγχείρημα του Reskilling και η Βραχεία Ιστορία της νέας Πολιτικής για τη Διά Βίου Μάθηση στην Ε.Ε., στο Σ. Μπουζάκης (επιμ.), *Ποια Γνώση έχει την πιο Μεγάλη Αξία; Ιστορικές-Συγκριτικές Προσεγγίσεις* (Πρακτικά σε ηλεκτρονική μορφή του 7^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Ιστορίας Εκπαίδευσης). Πάτρα: Εργαστήριο Ιστορικού Αρχείου Νεοελληνικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Πατρών, σσ. 34-77. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://eriande-elemedu.e-millescreations.com/art/uploads/programmata_spydon_aei.pdf.
- Παπαδάκης, Ν. & Δρακάκη, Μ. (2015), Η Στρατηγική EU2020 και η νέα ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση και κατάρτιση, στο Ε. Ταρατόρη & Κ. Μπίκος (επιμ.), *Μελετήματα και ερωτήματα της Παιδαγωγικής Επιστήμης* (Χαριστήριος Τόμος στον Καθηγητή Δ. Χ. Χατζηδήμου). Θεσσαλονίκη: εκδ. Αφοι Κυριακίδη, 2015, σσ. 527- 552
- Παπαδάκης, Ν., Μπουζάκης, Σ. & Πανδής, Π. (2010), Διαστάσεις και προτεραιότητες της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη Διά Βίου Μάθηση πριν και μετά το 2010, στο Ν. Παπαδάκης & Μ. Σπυριδάκης (επιμ.), *Αγορά Εργασίας, Κατάρτιση, Διά Βίου Μάθηση και Απασχόληση (Δομές, Θεσμοί και Πολιτικές)*. Αθήνα: Σιδέρης, σσ. 243-272.
- Παπαδάκης Ν., Murphy Μ. & Ροζάκη Δ. (2004), Πολιτικές Ανώτατης Εκπαίδευσης και Εκπαίδευση Ενηλίκων: Η περίπτωση του Βελγίου και της Ιρλανδίας, στο *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, τευχ. 2^ο, Ιούνιος 2004, σσ. 24- 61.
- Πασιάς, Γ. (2006), *Ευρωπαϊκή Ένωση και εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Πασιάς, Γ. (2015), *Συγκριτική Εκπαίδευση. Τόποι και Λόγοι*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Πασιάς, Γ. & Φλουρής, Γ. (2005), Η “Ευρώπη της γνώσης” ως διακύβευμα και ως αναπαράσταση των σχέσεων εξουσίας-γνώσης στο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό συγκείμενο, στο Δ. Γράβαρης & Ν. Παπαδάκης (επιμ.), *Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική μεταξύ Κράτους και Αγοράς*. Αθήνα: Σαββάλας, σσ. 367-397.
- Πυργιωτάκης, Ι. (1995), Κράτος Πρόνοιας και ελληνική εκπαιδευτική πολιτική, στο Α. Καζαμίας & Μ. Κασσωτάκης (επιμ.), *Ελληνική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Σείριος, σελ. 84- 120.
- Πρόκου, Ε. (2011), *Κοινωνικές διαστάσεις των πολιτικών στην ανώτατη εκπαίδευση: συγκριτική και διεθνής προσέγγιση*. Αθήνα: Διόνικος.
- Πυργιωτάκης Ι. & Παπαδάκης Ν. (2002), Η φλεγμάνουσα συναίνεση. Προγραμματικός Λόγος και Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εκπαίδευση, στο Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, *Ιδεολογικά ρεύματα και τάσεις της διανοήσης στη σημερινή Ελλάδα*. Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σελ. 209-243.
- Porckewitz, T. (2011), *Κριτικές προσεγγίσεις στην εκπαιδευτική πολιτική :τα μεταβαλλόμενα πεδία εξουσίας και γνώσης; μετάφραση-επιμέλεια Γιώργος Καραμπέλας*. Αθήνα: Σιδέρη.
- Quermonne, J.-L. (2005), *Το πολιτικό σύστημα της Ε.Ε.* Αθήνα: Παπαζήση.
- Στεφάνου, Κ. (1999), *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Τόμ. Γ': Πολιτικές και Δυναμική της ολοκλήρωσης* (4η έκδοση). Αθήνα: Σάκκουλα.
- Στεφάνου, Κ. (2002), *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Τόμ. Α': Γενικά & Θεσμικά χαρακτηριστικά μετά τη Νίκαια* (6η έκδοση). Αθήνα: Σάκκουλα.
- Στεφάνου, Κ. (2007), Παρέμβαση, στο ΕΚΕΜΕ & ΕΕΕΠ, *Η Συνθήκη της Λισσαβόνας: ένα θετικό αλλά μετέωρο βήμα; Πρακτικά συζήτησης*. Αθήνα: ΕΚΕΜΕ, σσ. 7- 9.
- Σταμάτης, Κ. (2006), *Αβέβαιη «κοινωνία της γνώσης»*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Σταμέλος, Γ. (2009), *Εκπαιδευτική Πολιτική*. Αθήνα: Διόνικος.
- Σταμέλος, Γ. & Βασιλόπουλος, Α. (2004), *Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική*: Αθήνα: Μεταίχμιο, 2004.

- Σταμέλος, Γ. & Βασιλόπουλος, Α. (2014), *Πολιτικές Δια Βίου Μάθησης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης*. Αθήνα: Διόνικος.
- Τσάτσος Δ. (2007), *Ευρωπαϊκή συμπολιτεία. Για μια Ευρωπαϊκή Ένωση των κρατών, των λαών, των πολιτών και του ευρωπαϊκού συνταγματικού πολιτισμού*. Αθήνα: Λιβάνης.
- Τσαούσης, Γ., Δ. (2007), *Η Εκπαιδευτική Πολιτική των Διεθνών Οργανισμών. Παγκόσμιες και Ευρωπαϊκές Διαστάσεις*, Αθήνα: Gutenberg.
- Τσινισιζέλης, Μ. (2001), *Quo Vadis Europa?* Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.
- Τσινισιζέλης, Μ. (2005), Πρόλογος, στο Κ. Λάβδας & Δ. Χρυσόχου (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Πολιτική Θεωρία*. Αθήνα: Σιδέρης, σσ. 9- 12.
- Τσινισιζέλης, Μ. & Χρυσόχου, Δ. (2007), Πολιτική θεωρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, στο Μ. Τσινισιζέλης & Ν. Μαραβέγιας (επιμ.), *Νέα Ε.Ε. Οργάνωση και Πολιτικές*. Αθήνα: Θεμέλιο, σσ. 96- 163.
- Χρυσόχου, Δ. (2003), *Θεωρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Χρυσόχου, Δ. (2005), Για μία ρεπουμπλικανική ερμηνεία της ευρωπαϊκής πολιτείας, στο Κ. Λάβδας & Δ. Χρυσόχου (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Πολιτική Θεωρία*. Αθήνα: Σιδέρης, σσ.107- 150.

2. Πρωτογενής (Τεκμήρια και Κείμενα Πολιτικής προς ανάλυση).

2.1. Ξενόγλωσση

- Bologna Working Group (2005), *A Framework for Qualifications of The European Higher Education Area*. Copenhagen, February 2005.
- CEDEFOP (2009), *European Guidelines for validating non-formal and informal learning*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- CEDEFOP (2009b), Greece. *VET in Europe – Country Report 2009*, Available online at: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/cedefop/vetreport/2009_CR_GR.pdf
- CEDEFOP (2011), *European Inventory on Validation of Non-formal and Informal Learning 2010. Country Report: 2010*, DG EAC, Cedefop, GHK.
- CEDEFOP (2012), *From education to working life, The labour market outcomes of vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- CEDEFOP (2012b), *ECVET annual forum. Taking the next step: Building the ECVET community of practice. Background paper to the ECVET Forum workshops*. Thessaloniki: CEDEFOP.
- CEDEFOP (2012c), *International Qualifications*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- CEDEFOP (2012d), *Trends in VET policy in Europe 2010-12. Progress towards the Bruges communiqué*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- CEDEFOP (2013), *Analysis and overview of NQF developments in European countries. Annual report 2012*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- CEDEFOP (2013b), *Monitoring ECVET implementation strategies in Europe*, Working Paper, no 18, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/6118_en.pdf.
- CEDEFOP (2014). *Briefing Note. Skill mismatch: more than meets the eye*. Thessaloniki: CEDEFOP, March 2014. Available online at: http://www.skillsforemployment.org/wcmstest4/groups/skills/documents/skpcontent/ddrf/mtiy/~edisp/wcmstest4_122648.pdf.
- CEDEFOP (2014b), *Policy handbook. Access to and participation in continuous vocational education and training (CVET) in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- CEDEFOP (2014c), *Coping with changes in international classifications of sectors and occupations. Application in skills forecasting*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- CEDEFOP (2015), *2014. Annual report* Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4136>.
- CEDEFOP (2015b), *Analysis and overview of national qualifications framework developments in European countries. Annual report 2014*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/6127>
- CEDEFOP (2016), *Employment trends 2016 Skills forecast*. Available online at: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/employment-trends>
- Commission of the European Communities (2005), *Commission Staff Working Paper: Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training. 2005*

- Report*, Brussels, 22.3.2005, SEC(2005) 419. Available online at: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport05.pdf>.
- Commission of the European Communities (2006a), *Commission Staff Working Document. Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training. Report based on Indicators and Benchmarks*. Report 2006, Brussels, 16.5.2006, SEC(2006) 639.
 - Commission of the European Communities (2006b), *Communication from The Commission to the Council and to the European Parliament: Efficiency and Equity in European Education and Training Systems*, Brussels, 8.9.2006, COM(2006) 481final. Available online at: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/comm481_en.pdf.
 - Commission of the European Communities (2007), *Commission Staff Working Document. Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks - 2007*, Brussels, 02/10/2007, SEC(2007) 1284.
 - Council of the European Union (2007), *Council conclusions on a coherent framework of indicators and benchmarks for monitoring progress towards the Lisbon objectives in education and training* {10083/07, EDUC 100, SOC 234, STATIS 66}. Brussels: 30 May 2007. Available online at: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st10/st10083.en07.pdf>.
 - Council of the European Union (2010), *Foundations and structures for a Joint Assessment Framework (JAF) to monitor the Employment Guidelines under Europe 2020* {14567/10 ADD 1}. Brussels: 7 October 2010.
 - Council of the European Union (2011), *Council conclusions on a benchmark for learning mobility*, 20.12.2011, C372/31. Available online at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0031:0035:EN:PDF>
 - Council of the European Union (2011b), *Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning*, 20.12.2011, C372/1. Available online at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0001:0006:EN:PDF>
 - Council of the European Union (2013), *Council Recommendation of 22 April 2013 on establishing a Youth Guarantee*, 26.4.2013, C120/1. Available online at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:120:0001:0006:EN:PDF>
 - ECVET (2014), *The ECVET Mobility Toolkit (flyer)*. Available online at: <http://www.ecvet-toolkit.eu/>
 - EOPPEP (2014), *Greece EQF Referencing Report*. Athens: EOPPEP & European Qualifications Framework (January 2014).
 - ETF & Latvian Presidency of the Council of the European Union (2015), *Torino Process. Moving skills forward together. Conference Report*. Turin: European Training Foundation.
 - ETF (2013), *Good Multilevel Governance For Vocational Education and Training*. Turin: European Training Foundation.
 - ETF (2014), *ETF Frame Project. Supporting the strengthening of comprehensive HRD Strategies in the Enlargement Countries: Review of Institutional Arrangements SERBIA Report. FINAL*. Turin: European Training Foundation.
 - ETF (2015a), *VET Governance in Southern Mediterranean region -cross-country analysis report*. Turin: European Training Foundation.
 - ETF/ Arribas- Galvin, M. & Papadakis, N. (2015b), *ETF Inventory VET Governance SP -DATA COLLECTION TOOL (DCT)- Template*. Turin: European Training Foundation.
 - Eurofound (2012), *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254EN.pdf>

- [.](#)
- European Commission (1995), *White Paper on Education and Training: Teaching and Learning. Towards the Learning Society*, November 1995, COM(95) 590. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- European Commission (2002), *The Future Development of the EU Education, Training and Youth Programmes after 2006*. Brussels: E.C./ DG- EAC (November 2002).
- European Commission (2002a), *Education and Training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- European Commission (2002b), *Communication from the Commission to the Spring European Council in Barcelona: "The Lisbon Strategy- Making change happen"*. Brussels: E.C./ DG EAC {COM (2002) 14 final, 15 January 2002}.
- European Commission (2002c), *Communication from the Commission: "European benchmarks in education and training: follow up to the Lisbon Council"*. Brussels: E.C./ DG EAC {COM (2002) 629, 20 November 2002}
- European Commission (2004), *Note to the Directors General of Vocational Training and the Group Coordinators of the ACVT: «Developing common reference levels for VET»*. Brussels: E.C./ DG EAC.
- European Commission (2004b), *Progress towards the common objectives in education and training. Indicators and benchmarks*. Brussels: E.C./ DG EAC {SEC (2004) 73. 21 January 2004}.
- European Commission (2005a), *Commission Staff Working Document: Annex to the Communication "Draft 2006 Joint Report on progress on implementing the Education and Training 2010 Work Programme"*. Brussels: E.C./ DG EAC.
- European Commission (2005b), *EU Implementation of the "Education & Training 2010". Work Programme since the 2004 Joint Interim Report*, Brussels: EC DG EAC {1 December 2005- EAC/A1/SV D(2005)}
- European Commission (2005c), *Communication: Mobilizing the brainpower of Europe*. Brussels: E.C. {COM (2005) 152 final}.
- European Commission (2005d), *EU Implementation of the "Education & Training 2010". Work Programme since the 2004 Joint Interim Report*. Brussels: EC DG EAC {1 December 2005- EAC/A1/SV D(2005)}.
- European Commission (2005e), *Organisation, planning and monitoring of working methods under the 2nd phase of the Education and Training 2010 work programme, in particular Peer Learning Activities (PLAs)*. Brussels: E.C./ DG EAC {1 December 2005- EAC A1 SV D(2005)}.
- European Commission (2005f), *Education & Training 2010 Coordination Group (ETCG). Draft mandate*. Brussels: E.C./ DG EAC.
- European Commission (2006), *The history of European cooperation in education and training. Europe in the making: an example*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2006a), *Note to the attention of the Education and Training 2010 Coordination Group (ETCG): 2006/ 2007 Framework of activities in the context of the Education and Training 2010 work programme: clusters and other main measures.*, Brussels: E.C./ DG EAC {20 January 2006- EAC A1 SV D(2006)}.
- European Commission (2006b), *Implementing the Community Lisbon Programme. RECOMMENDATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning*. Brussels: E.C. {COM(2006) 479 final. 2006/0163 (COD)}.

- European Commission (2006c), *Operational Guide for Clusters and Peer Learning Activities (PLAs) in the context of the Education and Training 2010 work programme*. Brussels: E.C./ DG EAC {EAC A1 SV D(2005)/ 7-3-2006}.
- European Commission (2006d), *Detailed analysis of progress towards the Lisbon objectives in education and training. 2006 Report*. Brussels: E.C./ DG EAC.
- European Commission (2006e), *Note on activities implemented and planned by the Clusters in 2006*. Brussels: E.C./ DG EAC {EAC/A1/SV D(2006)}.
- European Commission (2007), *Key Competences for LLL: European Reference Framework*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities
- European Commission (2008), *Indicators on civic skills and active citizenship*. Brussels: E.C./ DDG EAC {Working paper- document 2- B1 for the 25th SCIB Meeting}.
- European Commission (2008a), *Green Paper: Migration and Mobility: challenges and opportunities for EU education systems*, COM(2008) 423 final, Brussels, 3.7.2008. Available online at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0423:FIN:EN:PDF>.
- European Commission (2008b), *The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)*, Education and Culture DG, Luxembourg: Office for Official Publications of European Communities. Available online at: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_en.pdf.
- European Commission (2008c), *Commission Staff Working Document. Progress Towards the Common European Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks - 2008*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2009), *Commission Staff Working Document. Progress Towards the Common European Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks - 2009*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2009), *Progress Towards the Lisbon objectives in Education & Training. Indicators & benchmarks*, {SEC (2009)1616}. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- European Commission (2010a), *Communication from the Commission. EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, Brussels, 3.3.2010, {COM(2010) 2020 final}. Available online at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>.
- European Commission (2010b), *Youth on the Move - An initiative to unleash the potential of young people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: http://ec.europa.eu/education/yom/com_en.pdf.
- European Commission (2010c), *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. An Agenda For New Skills and Jobs: A European Contribution towards Full Employment*, Strasbourg, 23.11.2010, COM(2010) 682 final. Available online at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0682:FIN:en:PDF>.
- European Commission (2010d), *Communication on enhancing economic policy coordination*. Brussels: COM(2010) 367
- European Commission (2010e), *Draft Background Paper for the Belgian Presidency meeting for Directors-General for school education: Assessment of key competences*, 8 July 2010 (version 21 June 2010), Brussels. Available online at: <http://www.kslll.net/MutualLearning2020/clusterDetails.cfm?id=18>.
- European Commission (2011a), *Commission Staff Working Paper on the development of benchmarks on education and training for employability and on learning mobility*, Brussels, 24.5.2011, SEC(2011) 670 final.

- European Commission (2011a), *Progress Towards the Common European Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks – 2010/2011*, {SEC(2011)526}. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2011b), *Commission Staff Working Document. Progress Towards the Common European Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks - 2010/2011*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2011c), *Youth neither in employment nor education and training (NEET). Presentation of data for the 27 Member States – EMCO Contribution*. Brussels: E.C./ DG Employment, Social Affairs and Inclusion. Available online at: <http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?type=5&policyArea=81&subCategory=115&country=0&year=0&advSearchKey=emcoopinioncontributions&mode=advancedSubmit&langId=en>.
- European Commission (2011d), *Commission Staff Working Paper on the development of benchmarks on education and training for employability and on learning mobility*. Brussels: 24.5.2011, {SEC(2011) 670 final}. Available online at: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st10/st10697.en11.pdf>.
- European Commission (2011e), *The European Platform against Poverty and Social Exclusion: A European framework for social and territorial cohesion*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6028&type=2&furtherPubs=yes>.
- European Commission (2012), *Education and Training Monitor 2012*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2012), *Education and Training Monitor 2012*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- European Commission (2012b), *Proposal for a Council Recommendation on establishing a Youth Guarantee*. Brussels: 5.12.2012 {COM(2012) 729 final. Available online at: <http://ec.europa.eu/social/search.jsp?advSearchKey=NEETs&x=0&y=0&mode=advancedSubmit&langId=en>.
- European Commission (2012c), *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: “Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes”* {COM(2012) 669 final}. Strasbourg: 20.11.2012
- European Commission (2013), *Education and Training Monitor 2013*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2013a), *Working together for Europe’s young people. A call to action on youth unemployment*, Brussels, 19.6.2013, COM(2013) 447 final. Available online at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0447:FIN:EN:PDF>.
- European Commission (2013b), *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Youth Employment Initiative*, COM(2013) 144 final, Strasbourg, 12.3.2013. Available online at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0144:FIN:EN:PDF>.
- European Commission (2014a), *Education & Training Monitor 2014. Vol. I*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: https://ec.europa.eu/education/library/publications/monitor14_en.pdf
- European Commission (2014b), *Education & Training Monitor 2014. Vol. II: Country Analysis*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

- European Commission (2015a), *Education and Training Monitor 2015*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: http://ec.europa.eu/education/library/publications/monitor15_en.pdf
- European Commission (2015b), *Education and Training Monitor 2015. Greece*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: http://ec.europa.eu/education/tools/docs/2015/monitor2015-greece_en.pdf
- European Commission & CRELL (2015), *ET2020 Indicators. Contextual indicators supporting the Education and Training Monitor 2015. An overview of the JAF output: The JAF approach for ET 2020 benchmarks*. Available online at: https://crell.jrc.ec.europa.eu/ET2020Indicators/pdf/ET2020_Indicators-Overview.pdf.
- European Commission/ EACEA/ Eurydice (2013), *National Sheets on Education Budgets in Europe - 2013. Eurydice – Facts and Figures*. Available online at: http://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/eurydice/National_Budgets.pdf.
- European Commission/ EACEA/ Eurydice (2014), *National Sheets on Education Budgets in Europe - 2014. Eurydice – Facts and Figures*. Available online at: <http://bookshop.europa.eu/en/national-sheets-on-education-budgets-in-europe-pbECAG15001/>.
- European Commission/EACEA/Eurydice (2015), *Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/179en.pdf
- European Commission/ EACEA/ Eurydice/ Eurostat (2012), *Key Data on Education in Europe 2012*. Brussels: Eurydice. Available online at: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134en.pdf
- European Commission/ Education and Training: The Lifelong Learning Programme (LLP) 2007–2013 (2008), *Glossary*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- European Commission/ Eurobarometer (2011), *Special Eurobarometer 369: Attitudes towards vocational education and training. Report*. September 2011. Available online at: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_369_en.pdf.
- European Commission/ JRC-IPSC (2010), *ELLI-Index: a sound measure for lifelong learning in the EU*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union. Available online at: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/111111111/14921/1/reqno_jrc60268_saisana_jrcvalidation_elli.pdf%5B1%5D.pdf
- European Commission & Joint Research Centre (JRC) (2014), *JRC Technical Reports. Monitoring the Evolution of Education and Training Systems: A Guide to the Joint Assessment Framework*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available online at: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC91809/jaf%20handbook.pdf>.
- European Commission, & Institute of Population and Labor Economics/ Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities/ Chinese Academy of Social Sciences (2010), *New Skills for New Jobs: China and the EU. Shared labour market experiences to inform the harmonious and sustainable society of the future*. Available online at: <http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?advSearchKey=china&mode=advancedSubmit&langId=en&search.x=0&search.y=0>
- European Council (2003), *Conclusions of the European Council in Brussels 2003*. Brussels: 20- 21 March 2003.

- European Higher Education Area (1999), *The Bologna Declaration of 19 June 1999*. Available online at: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf.
- European Higher Education Area (2010), *Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area* (March 12, 2010). Available online at: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Budapest-Vienna_Declaration.pdf.
- European Higher Education Area (2012), *Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area*. Bucharest Communiqué. Available online at: <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bucharest%20Communique%202012%281%29.pdf>.
- European Ministers for Vocational Education and Training, European Social Partners and the European Commission (2010), *The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020. Communiqué of the European Ministers for Vocational Education and Training, the European Social Partners and the European Commission*. Bruges: 7.12.2010. Available online at: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf
- European Parliament, & Council of the European Union (2006), *Decision No 1720/2006/EC of the European Parliament and of the Council of 15 November 2006 establishing an action programme in the field of lifelong learning*, 24.11.2006, L327/45. Available online at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:EN:PDF>.
- European Parliament, & Council of the European Union (2008), *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the Establishment of the European Qualifications Framework For Lifelong Learning* (Text with EEA relevance), 6.5.2008, C111/1. Available online at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=oj:c:2008:111:0001:0007:en:pdf>
- Eurostat (2013), *The EU in the world 2013. A statistical portrait*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- Eurostat (2015a), *Eurostat Newsrelease. Euroindicators: March 2015. Euro area unemployment rate at 11.3%. 76/2015 - 30 April 2015*. Available online at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6807651/3-30042015-AP-EN.pdf/c619bed7-7d9d-4992-95c3-f84e91bfcc1d>
- Eurostat (2015b), *Harmonised unemployment rate by sex – age group 15-24*. Available online at: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=teilm021&language=en>.
- Eurostat (2015c), *Young people at risk of poverty or exclusion by sex and age (from 15 to 24 years)*. Available online at: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?p_p_id=NavTreeprotletprod_WAR_NavTreeprotletprod_INSTANCE_nPqeVbPXRmWQ&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1.
- Eurostat (2015d), *Unemployment Statistics*. Available online at: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics.
- Eurostat (2016a), *Harmonised unemployment rate by sex - age group 15-24*. Available online at: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=teilm021&language=en>.
- Eurostat (2016b), *Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates) [yth_empl_160]*. Available online at: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>.

- House of Lords/European Union Committee (2014), *Youth unemployment in the EU: a scarred generation?* (12th Report of Session 2013-14). London: House of Lords. Available online at: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/ldecom/164/164.pdf>.
- International Labour Office (2013), *Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at a risk*. Geneva: ILO. Available online at: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_212423.pdf
- OECD (2001), *Education at a glance*. Paris: OECD.
- OECD (2003), *Education at a glance 2003*. Paris: OECD
- OECD (2009), *Jobs for Youth: Japan*. Paris: OECD Publishing. Available online at: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/employment/jobs-for-youth-des-emplois-pour-les-jeunes-japan-2009_9789264056923-en.
- OECD (2010), *Off to a Good Start? Jobs for Youth*. Paris: OECD Publishing. Available online at: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/employment/off-to-a-good-start-jobs-for-youth_9789264096127-en.
- OECD (2010b), *Recognition of Non-Formal and Informal Learning: Country Practices*, Paris: OECD Publishing.
- OECD (2012), *Education at a Glance 2012: Highlights*. Paris: OECD Publishing. Available online at: <http://www.oecd.org/edu/highlights.pdf>.
- OECD (2013), *Education at a Glance 2013: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. Available online at: [http://www.oecd.org/edu/eag2013%20\(eng\)--post-BàT%2013%2009%202013%20\(eBook\)-XIX.pdf](http://www.oecd.org/edu/eag2013%20(eng)--post-BàT%2013%2009%202013%20(eBook)-XIX.pdf).
- OECD (2013a), How difficult is to move from school to work, in *Education Indicators in Focus*. Paris: OECD, April 2013. Available online at: <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/EDIF%202013--N%C2%B013%20%28eng%29--FINAL.pdf>
- OECD (2014a), *PISA 2012 Results in Focus*. Paris: OECD Publishing. Available online at: <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>.
- OECD (2014b), *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing
- OECD (2014c). *How does GREECE compare? September 2014. OECD Employment Outlook 2014* (DOI: 10.1787/empl_outlook-2014-en). Paris: OECD. Available online at: <http://www.oecd.org/greece/EMO-GRC-EN.pdf> ,.
- OECD/ Centre for Education Research and Innovation (2001), *Education Policy Analysis 2001*. Paris: OECD.
- OECD/ Werquin P. (2010), *Recognition of Non-Formal and Informal Learning: Country Practices*. Paris: OECD.
- The Bologna Process (2009), Leuven/Louvain-la-Neuve Communiqué: *The Bologna Process 2020 - The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009*. Available online at: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique%C3%A9_April_2009.pdf.
- TUNING Educational Structures in Europe (2006), *Tuning Phase IV: Curricular Reform Taking Shape. Learning Outcomes and Competences in Higher Education*. University of Groningen: TUNING Projec
- TUNING (2009), *Reference Points for design and delivery of Degree Programmes in European Studies*. Bilbao: Tuning Project- Publicaciones de la Universidad de Deusto. Available at: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/Publications/EUROPEAN_STU_DIES_FOR_WEBSITE.pdf

- TUNING (2014), Tuning Journal for Higher Education. *Thematic issue: Competence Based learning: a global perspective*, Vol. 1, no. 2, May 2014. Available online at: <http://www.tuningjournal.org/index.php/tuning/article/view/76/83>.
- TUNING Project Management Committee & Gilpin A. (2005), *Approaches to teaching, learning and assessment in competence based degree programmes*. Budapest: TUNING Project, April 2005

2.2. Ελληνόγλωσση

- CEDEFOP (2013), *Η Ανάδειξη της Μάθησης: Προσδιορισμός, Αξιολόγηση και Αναγνώριση της Μη Τυπικής Μάθησης στην Ευρώπη*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/summary3013_el.pdf.
- ΕΟΠΠΕΠ & CEDEFOP/ Παπαευσταθίου Κ. (2013), *Συνέδριο CEDEFOP με θέμα: Η στροφή προς τα Μαθησιακά Αποτελέσματα και οι επιπτώσεις της: κάνοντας απολογισμό των Ευρωπαϊκών Πολιτικών και Πρακτικών (CEDEFOP Conference: The shift to learning outcomes and its impact: taking stock of European policies and practices)*. Σύνοψη Αποτελεσμάτων Συνεδρίου. Αθήνα: ΕΟΠΠΕΠ.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1997), *Για μια Ευρώπη της Γνώσης*. Βρυξέλλες: Επιτροπή των Ε. Κ. {COM (1997) 563/12-11-1997}.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2002), *Ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς για την εκπαίδευση και την κατάρτιση: εξελίξεις μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ)*. Βρυξέλλες: Επιτροπή των Ε. Κ. {COM(2002) 629 τελικό/ 20-11-2002}
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005), *Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Νέο ξεκίνημα για την Στρατηγική της Λισσαβόνας*. Βρυξέλλες: Επιτροπή των Ε. Κ. {COM(2005)24/2-2-2005}
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), *Αξιολόγηση του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων (EQF). Εφαρμογή της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση*. ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ. Βρυξέλλες, 19.12.2013 COM(2013) 897 final
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο (2006), *ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης*. Βρυξέλλες: 10.-11-2016 {2005/0221 (COD) & PE-CONS 3650/06- EDUC 184/ SOC 437/ CODEC 1030/ OC 714}.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2009), *Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020»)*, {28.5.2009- 2009/C 119/02}. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:el:PDF>.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012), *Σύσταση του Συμβουλίου της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2012 για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης*, 92012/C398/01), 22.12.2012. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:EL:PDF>.

URLs

- CEDEFOP. URL: <http://www.cedefop.europa.eu/>
- European Commission, *Europe 2020*. URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
- European Commission, *Youth on the Move. A Europe 2020 initiative*. URL: <http://ec.europa.eu/youthonthemove/>
- European Higher Education Area. URL: <http://www.ehea.info/>
- ETF/ European Training Foundation. URL: <http://www.etf.europa.eu>
- OECD, *Education GPS*. URL: <http://gpseducation.oecd.org/>
- Tuning Educational Structures in Europe. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>